

Затверджую
Проректор з наукової
роботи Національного
університету
«Львівська політехніка»
Іван ДЕМІДОВ
" " 2024 р.

Висновок

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації «УРБАНІСТИЧНІ ФОРТИФІКАЦІЙНІ
КОМПЛЕКСИ МІСТ ПОДІЛЛЯ У II ПОЛ. XVI-І ПОЛ. XVII СТ.»
здобувача наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
191 «Архітектура та містобудування»
(галузь знань 19 – архітектура та будівництво)

Іллі ЛИТВИНЧУКА

наукового семінару кафедри
архітектури та реставрації

1. **Актуальність теми дисертації** є безсумнівна та відповідає сучасним викликам української науки. Автором піднята із забуття тема історичних фортифікацій Поділля, дослідження яких має велике значення для формування україноцентричного погляду на націєтворчу культурну спадщину. Історичні фортифікації Поділля потребують наукового всебічного вивчення, адже через брак інформації про цінність таких об'єктів вони неминуче втрачаються через господарську діяльність людини. Значна кількість об'єктів історичної фортифікації нині знаходиться під загрозою втрати через повномасштабну російську військову агресію, що додатково актуалізує питання фіксації та дослідження цих пам'яток.

2. **Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри «УРБАНІСТИЧНІ ФОРТИФІКАЦІЙНІ КОМПЛЕКСИ МІСТ ПОДІЛЛЯ У II ПОЛ. XVI-**

I ПОЛ. XVII СТ.» відповідає науковому напрямку кафедри архітектури та реставрації «Розвиток теорії і практики, регенерації та реконструкції історичних комплексів і реставрація архітектурних об'єктів та творів мистецтв». Дисертація виконана в межах наукової теми кафедри архітектури та реставрації, яка має державну реєстрацію в МОН України «РЕГЕНЕРАЦІЯ ТА РЕВІТАЛІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНИХ АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНИХ КОМПЛЕКСІВ» (державний реєстраційний номер: 0121U114488).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів в дисертації проявлений в таких положеннях:

Вперше:

- введено у науковий обіг поняття «урбаністичний фортифікаційний комплекс», яке найбільш повно характеризує феномен українського укріпленого середньовічного та ранньомодерного міста та дозволяє проаналізувати його генезу, структуру та шляхи ревіталізації/ревалоризації;
- проведено комплексні наукові історико-містобудівні дослідження окремих укріплених міст Поділля з метою виокремлення в їхній структурі елементів урбаністичного фортифікаційного комплексу та їхнього аналізу;
- розроблено систему критеріїв оцінки просторово-планувальних та функціональних характеристик урбаністичних фортифікаційних комплексів, їхньої кореляції між собою та побудовано алгоритм зведеного аналізу;
- застосовано сучасні методи дослідження з використанням інструментарію ГІС систем, лазерного сканування та фотограмметрії, тривимірного графічного моделювання;
- опрацьовано гіпотетичні графічні реконструкції вигляду міст з урбаністичними фортифікаційними комплексами станом на їхній розквіт у I пол. XVII ст.;
- сформовано критерії оцінки стану збереження та дослідженості урбаністичних фортифікаційних комплексів міст Поділля та опрацьовано модель вибору рекомендованих рішень.

Практичні положення дисертаційного дослідження були впроваджені в особистій практиці здобувача, а саме в розробці історико-архітектурних опорних планів історичних міст України.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій є однозначною, що підтверджено четвертим та п'ятим розділами дисертаційного дослідження. Достовірність гіпотетичних реконструкцій підтверджується історичними джерелами, картографією та іконографією.

Опрацьована методика дослідження урбаністичних фортифікаційних комплексів отримала схвальний відгук від рецензентів, є виправданою та доцільною для подальшого дослідження інших об'єктів генеральної сукупності з населених пунктів Поділля.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру виражений в тому, що автор вперше провів комплексні історико-містобудівні дослідження найважливіших та менш досліджених населених пунктів і узагальнив їхні результати, виокремив специфічні типи композицій урбаністичних фортифікаційних комплексів, які характерні саме для Поділля. Методика комплексного історико-містобудівного дослідження історичного міста, яка широко використовується під час опрацювання історико-архітектурних опорних планів у складі генеральних планів міст суттєво доповнена сучасними методами інструментальної зйомки, фіксації та комп'ютерного моделювання.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

Статті у виданнях, що індексуються у наукометричних базах

1. Cherkes B. and Lytvynchuk I., 2020. Spontaneous and regular models of fortified cities of Ukraine in the 16th–17th centuries. *Архітектурні дослідження*, 6, № 1. pp. 1–9. (Index Copernicus International, SciVerse SCOPUS).

2. Lytvynchuk I. and Rybchynskiy O., 2021. Typological features and problems of preserving urban defense complexes of private cities of the princes of Zbarazh in Podillia, Kyiv region and Volhyn in the XVI–XVII centuries. *Архітектурні дослідження*, 7, № 1. pp. 78–86. (SciVerse SCOPUS).

3. Бевз М. В., Рибчинський О. В. та Литвинчук І. В., 2019. Реконструкція етапів містобудівного розвитку містечка Рашків. *Проблеми теорії та історії архітектури України : збірник наукових праць*, 19, сс. 156–170. (Index Copernicus International).

Статті у наукових фахових видань України

1. Тарас Я. М. та Литвинчук І. В., 2022. Формування оборонних комплексів на Поділлі у XIV—XV ст.: планувальний та часовий аспект. *Народознавчі зошити*, 6 (168), сс. 1255–1271.

2. Литвинчук І. В., 2021. Гетерогенні просторові структури у

ранньомодерних укріплених містах правобережної України. Науковий вісник будівництва, 106, № 4, сс. 60–69.

3. Бевз М. В., Рибчинський О. В. та Литвинчук І. В., 2019. Реконструкція етапів містобудівного розвитку містечка Рашків. Проблеми теорії та історії архітектури України : збірник наукових праць, 19, сс. 156–170.

Статті у виданнях, які належать до наукових періодичних видань інших держав

1. Литвинчук І. В. та Рибчинський О. В., 2019. Комплексне дослідження урбаністичної генези укріпленого міста Ямполья Винницької області. Current Issues in Research, Conservation and Restoration of Historical Fortifications : collection of scholarly articles, 11, pp. 120–150.

2. Литвинчук І. В., 2021. Історико-містобудівні дослідження оборонних комплексів м. Вінниці русько-литовської доби (XIV-XVI ст.). Current Issues in Research, Conservation and Restoration of Historical Fortifications : collection of scholarly articles, 14, pp. 74–89.

3. Рязанова, Н. О., Литвинчук, І. В. та Рибчинський, О. В., 2021. Дослідження укріплень містечка Кам'янки (Дністрової) за маловідомою картою Подільської губернії 1844 р. А. Фітінгофа. Current Issues in Research, Conservation and Restoration of Historical Fortifications : collection of scholarly articles, 15. pp. 85–94.

Опубліковані тези конференцій

1. Литвинчук І. В. Відображення концепції «ідеального» уфортифікованого міста на невідомому плані Ладижина 1769 р. // Археологія & фортифікація України : збірник матеріалів XI Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої світлій пам'яті українського археолога та історика Анатолія Федоровича Гуцала (1946–2021). – 2022. – С. 288–293.

3. Литвинчук І. Застосування методів архітектурної фотограмметрії у дослідженні замків Західного Поділля // Наукові записки: матеріали наукової конференції «Замки Тернопільщини: актуальні проблеми реставрації, пристосування та збереження» (23 вересня 2021 р.). – 2021. – С. 413–417.

4. Литвинчук І. В. Урбаністичний фортифікаційний комплекс історичного міста: проблеми визначення, методології дослідження та збереження (на прикладі ранньомодерних міст Поділля) // Методологія збереження і регенерації історичного міського середовища. Методи та критерії визначення меж зон охорони пам'яток культурної спадщини : збірник

тез доповідей круглого столу, 16 грудня 2021 р., Київ, Львів. – 2021. – С. 25–27.

Опублікована теза конференції, яка внесена до наукометричної бази даних

1. Lytvynchuk I., Savchyn I., Lozynskyi V. Detailed historical reconstruction of the routes from Kyiv to Constantinople within Eastern Podillia using GIS methods [Електронний ресурс] // GeoTerrace-2022 : міжнародна науково-технічна конференція молодих вчених, 03–05 жовтня 2022 р., Львів, Україна. – 2022. (SciVerse SCOPUS).

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозиумах, семінарах тощо

Основні положення та результати дисертаційної роботи було висвітлено на 2 міжнародних конференціях: 13th International Scientific Conference “CURRENT ISSUES IN RESEARCH, CONSERVATION AND RESTORATION OF HISTORIC FORTIFICATIONS” (Івано-Франківськ, 8-9 червня 2023), «GeoTerrace-2022 : міжнародна науково-технічна конференція молодих вчених» (Львів, 3–5 жовтня 2022) та 6 Всеукраїнських конференціях: «Дослідження, збереження та популяризація пам'яток історико-культурної спадщини» (Переяслав, 14 квітня 2021), «Археологія & Фортифікація України. X Всеукраїнська науково-практична конференція, приурочена 90-й річниці від дня народження українського археолога та історика Іона Срульовича Винокура (1930 – 2006) (Кам'янець-Подільський, 27 листопада 2020), «Замки Тернопільщини: актуальні проблеми реставрації, пристосування та збереження» (Збараж, 16 листопада 2022), «Історико-архітектурна спадщина Бучаччини» (Бучач, 27 липня 2023 р.), «Археологія & Фортифікація України. XII-та Всеукраїнська науково-практична конференція, приурочена 100-літній річниці з дня народження відомої дослідниці, археолога-трипільлезнавця Тамари Григорівни Мовші (Кам'янець-Подільський, 20 квітня 1922 – 4 березня 2003), «Археологія & Фортифікація України. XI-та Всеукраїнська науково-практична конференція, приурочена світлій пам'яті українського археолога та історика Анатолія Федоровича Гуцала (1946-2021 р.) (Кам'янець-Подільський, 26 листопада 2021».

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати

Дослідження історії та аналіз планувально-просторових композицій міст з урбаністичними фортифікаційними комплексами можуть бути застосовані в навчальних програмах з історії архітектури та містобудування, методиці містобудівних досліджень, регенерації історичного середовища, які застосовуються у підготовці фахівців за спеціальністю 191 *Архітектура та містобудування*. Також розроблені практичні положення та методики дисертації можуть бути використані як навчальний матеріал для підготовки фахівців у інших закладів вищої освіти для майбутніх істориків, пам'яткоохоронців, музеєзнавців тощо.

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі народного господарства, де вони можуть бути застосовані

В першу чергу результати досліджень можуть бути застосовані у пам'яткоохоронній діяльності національних та місцевих органів, у введенні яких знаходяться питання охорони культурної спадщини. Практичні рекомендації можуть використовуватись іншими стейкхолдерами, інвесторами балансоутримувачами та поціновувачами історичних фортифікацій. Доповнена методика комплексного історико-містобудівного дослідження історичного міста може використовуватись проектними організаціями у розробці історико-архітектурних опорних планів історичних міст України.

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Текстова частина дисертації складається з анотації, вступу, п'яти розділів із висновками до кожного з них та загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг дисертації 147 сторінок, з яких: 139 сторінок основного тексту та 8 сторінок списку використаних джерел. Структура, мова та стиль, в якому представлено дисертаційне дослідження, повністю відповідають вимогам МОН України.

У ході обговорення дисертації до неї не було висунуто жодних зауважень щодо самої суті роботи.

11. З урахуванням зазначеного, на науковому семінарі кафедри архітектури та реставрації ухвалили:

11.1. Дисертація Іллі Володимировича Литвинчука «УРБАНІСТИЧНІ

ФОРТИФІКАЦІЙНІ КОМПЛЕКСИ МІСТ ПОДІЛЛЯ У II ПОЛ. XVI-І ПОЛ. XVII СТ.» є завершеною науковою працею, у якій розв'язано конкретне наукове завдання - систематизація урбаністичних фортифікаційних комплексів у містах Поділля за архітектурно-планувальними характеристиками, генезою та джерелами їхнього походження, опрацьовано підходи щодо їхньої ревіталізації, що має важливе значення для спеціальності 191 «Архітектура та містобудування».

11.2. Основні наукові положення, методичні розробки, висновки та практичні рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, логічні, послідовні, аргументовані, достовірні, достатньо обґрунтовані. Дисертація характеризується єдністю змісту.

11.3. У 9 наукових публікаціях повністю відображені основні результати дисертації, з них 3 статті у наукових фахових виданнях України та 3 статті у наукових періодичних виданнях інших держав; 3 статті у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз.

11.4. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, зі змінами).

11.5. Дисертація є результатом самостійних досліджень, не містить елементів фальсифікації, компіляції, плагіату та запозичень, що констатує відсутність порушення академічної доброчесності. Використання текстів інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

11.6. З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей

Литвинчука І.В. дисертація «**УРБАНІСТИЧНІ ФОРТИФІКАЦІЙНІ КОМПЛЕКСИ МІСТ ПОДІЛЛЯ У II ПОЛ. XVI-І ПОЛ. XVII СТ.**»
рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

За затвердження висновку проголосували:

за - (дванадцять)

проти - (немає)

утримались - (немає)

Головуючий на науковому семінарі
кафедри архітектури та реставрації,
зав. кафедри архітектури та
реставрації, д. арх., професор

(Микола БЕВЗ)

Рецензенти:

канд. арх., доцент
кафедри архітектури
та реставрації

(Максим ЯСІНСЬКИЙ)

канд. арх., ст. викл.
кафедри архітектури
та реставрації

(Ірина ПОГРАНИЧНА)

Відповідальний у ННІ за атестацію PhD
(к арх., доц., доц кафедри Дизайну та
основ архітектури)

Світлана ТОПИЛКО

"20" травня 2024р.